

POTILASTURVALLISUUSTAITO

Veli-Matti Heinijoki - Petri Pommelin

POTILASTURVALLISUUSTAITO

*"Jotta ihmisen voisi johdattaa jonnekin,
on hänet ensi löydettävä sieltä, missä hän on.
Jos emme tätä ymmärrä, voimme vain turhaan
esitellä omaa osaamistamme ja etsiä hänen ihailuaan.
Sen sijaan, kun löydämme hänet,
voimme yhdessä kulkea kohti tavoitetta."*

Tässä valossa yritämme kirjata ja avata tekemiämme havaintoja sosiaali- ja terveydenhuollossa vallitsevan toiminta- ja turvallisuuskulttuurin piirteistä.

Ne vaikuttavat merkittävästi johtamiseen, työntekijöiden toimintaan ja sitä kautta asiakas- ja potilasturvallisuuteen. Tarjoamme myös keinoja vaikuttaa vahvistavasti uuden toimintakulttuurin synnyttämiseen.

Veli-Matti Heinijoki ja Petri Pommelin

POTILASTURVALLISUUSTAITO

© 2019 Veli-Matti Heinijoki ja Petri Pommelin

Kannen suunnittelu: Mira Lopenen
Sisuksen taitto: Petri Pommelin

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-3083-6

www.potilasturvallisuustaito.fi

Sisällys

Esipuhe	11
I Johdanto.....	13
II Toiminta- ja turvallisuuskulttuuri	16
Mitä toimintakulttuuri on?	16
Toimintakulttuurin sisällöt.....	20
Miten hyvä toimintakulttuuri näkyy?	22
Tarvitaan vaikuttavuutta ja jatkuvuutta	23
Yhteisen ymmärryksen vahvistaminen	24
Esimies ohjaa oikeaan suuntaan	26
Potilasturvallisuuskulttuuri.....	26
Vastuun ja oikeudenmukaisuuden kulttuuri	31
Toiminta- ja turvallisuuskulttuurin vahvistamisen ongelmia	33
Mistä ratkaisuja ongelmiin?	35
Vaatimukset käyttäytymiselle	37
Kuri on vaikea sana ymmärtää.....	38
Positiivinen kuri	39
Perälauta ja seuraamukset.....	40
Kun ohjeista ei löydy apua	41
Tasapaino	42
Osaamista on vahvistettava.....	43
Luotettavuus luo luottamusta	44
III Ihminen.....	47
Ihminen tulee aina ensin.....	47
Toimintakulttuuri potilaan silmin?.....	48

Asiakas vai potilas – palvelua vai hoitoa?.....	50
Epäonnistunut palvelu aiheuttaa haittaa.....	52
On anteeksipyyntöön aika	57
Inhimillinen virhe.....	60
Inhimilliset tekijät virheiden takana	65
Systeemiset ketjut ja ohjausprosessit virheiden takana	67
Toimintakulttuurin suhde virheisiin	68
Jälkiviisauden vääristyneessä valossa.....	70
Matka virheistä oppimiseen.....	73
Kielletyt aiheet virheiden takana.....	74
Miten inhimillisiä virheitä voidaan estää?	76
IV Yhteistyö.....	79
Yhdessä ja yhteistyöllä.....	79
Tiimiyhteistyö (TRM).....	82
Toimenpide- ja tarkastuslistat.....	85
Turvallinen tiedonvälitys (ISBAR).....	87
Tilanteen välitön läpikäynti (Hot Wash-Up).....	89
V Potilasturvallisuuden toimintajärjestelmä	90
Toimintajärjestelmän sisältö	90
Potilasturvallisuussuunnitelma.....	91
Toiminnallisten riskien hallinta	95
Nolla haattatapahtumaa – onko mahdollista?.....	97
Toiminnallinen riskienhallinta käytännössä.....	98
Riskin ottaminen	101
Toiminnallisten riskien arviointimenetelmät.....	102
Ajatuksia raportointijärjestelmistä.....	120
Mitä sinä voisit tehdä?.....	126

POTILASTURVALLISUUSTAITO

Potilasturvallisuus on terveydenhuollon perusarvo. Sen vahvistaminen vaatii ennakointia potilasturvallisuuskulttuuria. Reagointi tapahtumiin ei riitä. Toimintaa on johdettava ennakkoiden ajantasaiseen tilannekuvaan ja riskienhallintaan perustuen. Vaatimukset toiminnalle ja systeeminen kehittäminen eivät ole saaneet aikaan riittävää muutosta. Tarvitaan mul-listava muutos, joka sisältää vaatimukset myös käyttäytymiselle.

Muutoksen perusta on uusi ajattelumalli – **potilasturvallisuustaito**. Seuraamalla ja tutkimalla kirjan sisältämää polkua lukija voi kehittää omaa potilasturvallisuustaitoaan osaamisensa ja kokemuksensa tueksi.

